

тировано внимание на организационно-тактических особенностях допроса подозреваемого в процессе раскрытия и расследования этих уголовно наказуемых деяний.

Ключевые слова: *создание или содержание мест разврата, тактическое обеспечение, следственные (розыскные) действия, допрос.*

Bereza K. Yu. Organizational and tactic features of conducting interrogation during investigation of crimes on the facts creating or running brothels and procuring for fornication. The scientific article deals with some aspects of the investigation of criminal offenses on the facts creating or running brothels and procuring for fornication. The attention to organizational and tactical features of interrogation of the suspect in the process of detection and investigation of criminal offenses. When investigating any criminal offense always held a number of investigative (detective) of action. One of the main among them are questioning different categories of persons. This is due to various factors. First, the most common verbal investigative (detective) of action. Secondly, during its conduct psychological contact that is desirable to establish with its members, will provide an opportunity to communicate with them in the future. Third, the procedural action specified in the initial stage of the investigation provides some information for the nomination versions, search for criminals and others. That is, the interrogation is very important to any criminal proceedings. Is no exception and investigation of crimes related to the establishment or maintenance of brothels and procuring.

Keywords: *creating or running brothels, tactical supply, investigating acts.*

Надійшла до редакції 18.11.2015

Лютый В. В.

здобувач

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

УДК 343.985

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СЛІДЧОГО ОГЛЯДУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ НЕЗАКОННИХ ЗАВОЛОДІНЬ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ, УЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ

Наукова стаття присвячена особливостям розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, учинених організованими групами. У результаті аналізу правової бази, а також, з урахуванням думок вчених, досліджено організаційно-тактичні особливості слідчого огляду при розслідуванні незаконних заволодінь транспортними засобами, учинених організованими групами. Особлива увага автором приділяється видам об'єктів слідчого огляду, що у свою чергу визначає тактичні особливості його проведення.

Ключові слова: *досудове розслідування, незаконне заволодіння транспортним засобом, слідчий огляд, організована група, слідчий, тактика.*

Постановка проблеми. Слідчий огляд є невідкладною і незамінною слідчою (розшуковою) дією при розслідуванні будь-яких злочинів, у тому числі, і викрадень транспортних засобів (далі – ТЗ). Так, ще у 1938 році Б. М. Комаринець зазначав, що правильно проведений огляд дає вихідні дані

на початковому етапі розслідування і є основним, а нерідко і єдиним джерелом отримання речових доказів. Помилки й прорахунки під час огляду, у більшості випадків, не можуть бути виправлені навіть повторним оглядом, оскільки обстановка місця події після первинного огляду суттєво змінюється [1, с. 3]. Не є виключенням і незаконні заволодіння ТЗ, які вчинені організованими групами. Кількість і суспільний резонанс учинених злочинів не може не викликати стурбованості у правоохоронних органів.

Враховуючи те, що теоретичні питання поняття, сутності і видів слідчого огляду, організації і тактики його проведення викликають велику кількість різних суджень та суперечок у теорії криміналістики, ми не вступатимемо у полеміку з усіх проблемних питань, які стосуються слідчого огляду, а зупинимось лише на тих з них, котрі здатні найбільше вплинути на визначення сутності і змістовної сторони організації і тактики його проведення під час розслідування незаконних заволодінь ТЗ, вчинених організованими групами.

В умовах сьогочасного перерозподілу службово-функціональних обов'язків правоохоронних органів, їхніх органів та підрозділів *важливим і актуальним* є визначення шляхів до вирішення кола організаційно-тактичних питань окремих видів слідчого огляду під час розслідування незаконних заволодінь ТЗ, учинених організованими групами.

Аналіз останніх публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Оскільки проблематика проведення слідчого огляду під час розслідування кримінальних правопорушень у науці криміналістики не нова, слід зазначити, що загальним теоретичним питанням приділялось чимало уваги, зокрема ці питання розглядалася як вітчизняними, так і закордонними вченими-криміналістами, серед яких: В. П. Бахін, П. Д. Біленчук, О. І. Дворкін, О. В. Захарова, В. О. Коновалова, Н. І. Клименко, Б. М. Комаринець, Є. Ф. Коновалов, Е. В. Кринична, В. К. Лисиченко, Л. М. Лобойко, Є. Д. Лук'янчиков, О. М. Мусієнко, В. Ю. Ткач, В. М. Тертишник, Д. С. Хижняк, К. О. Чаплинський, Т. М. Шамонова, Б. І. Шевченко, В. Ю. Шепітько та ін.

Аналіз праць зазначених авторів надав змогу визначити, що одним із головних питань, які притягували увагу науковців під час дослідження проблематики слідчого огляду є визначення видів останнього залежно від тієї чи іншої класифікації. У зв'язку з цим, вченими неодноразово піднімалося питання стосовно класифікації видів огляду, організації і тактики його проведення. Проте, єдиної точки зору на це питання сьогодні не існує.

Метою даної статті є визначення організаційно-тактичних особливостей слідчого огляду при розслідуванні незаконних заволодінь ТЗ, учинених організованими групами, з урахуванням визначення видів об'єктів огляду.

Виклад основного матеріалу. В останній час глибокий аналіз праць науковців, що займались розробкою наукових шляхів вирішення питань слідчого огляду провів К. О. Чаплинський [2, с. 63-65], який зазначив, що більшість вчених залежно від тих чи інших підстав класифікують слідчий огляд таким чином:

- 1) за об'єктом огляду [3, с. 220; 4, с. 7; 5, с. 46]:
 - огляд місця події;
 - огляд ділянок місцевості та приміщень поза місцем події;
 - огляд предметів та документів;
 - огляд трупів та їх частин; ексгумація трупа;
 - огляд ТЗ;
 - огляд комп'ютерних засобів;
 - огляд тварин або їх частин;
 - огляд живих осіб (освідування).
- 2) за послідовністю проведення [6, с. 10; 7, с. 27; 8, с. 126; 9, с. 30]:
 - первинний;
 - повторний.
- 3) за етапами досудового розслідування:
 - огляд на початковому етапі розслідування;
 - огляд до і після початку кримінального провадження;
 - огляд на подальшому етапі розслідування.
- 4) за суб'єктом проведення:
 - слідчим;
 - прокурором;
 - суддею [10, с. 189-190; 11, с. 364; 6, с. 10];
 - оперативним працівником за дорученням [12, с. 331-332].
- 5) за обсягом (об'ємом) дослідження [10, с. 189-190; 11, с. 364; 6, с. 10]:
 - основний;
 - додатковий.
- 6) за наявності початого кримінального провадження:
 - огляд, який проводиться до початку кримінального провадження;
 - огляд, що проводиться після його початку [13, с. 9-10].
- 7) за часом проведення:
 - огляд, що проводиться у денний час доби;
 - огляд, що проводиться у нічний період доби.
- 8) за порою року, з урахуванням періодів у річному циклі розвитку природи – весняний, літній, осінній, зимовий.
- 9) за способом організації:
 - одиничний;
 - груповий.

Більшість вчених, які здійснювали науковий пошук у сфері розкриття і розслідування незаконних заволодінь ТЗ, приділяють увагу особливостям тактики проведення окремих видів огляду, які відповідно до раніше зазначеної класифікації визначаються критерієм «об'єкт огляду». Незважаючи на те, що окреслена проблематика знайшла досить широке висвітлення у науковій літературі, її достеменного вивчення до цього часу проведено не було. Аналіз спеціальної юридичної літератури свідчить, що сьогодні відсутні роботи, які б детально охоплювали види оглядів, що проводяться під час розслідування незаконних заволодінь ТЗ, вчинюваних організованими групами.

Так, С. М. Скібін і С. М. Сухов зазначають, що велике значення для розслідування злочинів цієї категорії мають а) огляд місця події; б) огляд документів [14, с. 20-23; 15, с. 17-18]. Крім того, С. М. Скібін до напрямів роботи слідчо-оперативної групи на місці події відносить: огляд місця безпосереднього зберігання (стоянки, парковки ТЗ) та огляд виявленого ТЗ [14, с. 110]. О. Л. Мішутчкін і С. М. Садовенко приділили значну увагу таким видам оглядів: огляд місця події, місця виявлення ТЗ та прилеглої території [16; 17, с. 176]. Д. А. Патрелюк, досліджуючи вказане питання дійшов висновку, що основними напрямками роботи слідчо-оперативної групи є огляд: місця стоянки (двору багатопверхового будинку, гаража, СТО, автостоянки, паркування); місця залишення предмета посягання неповнолітнім злочинцем, а також прилеглої території; виявленого ТЗ [18, с. 110].

Результати наукових досліджень, які стосуються загальних основ проведення огляду, а також тих теоретичних напрацювань, які стосуються особливостей проведення огляду під час розслідування незаконних заволодінь ТЗ, зауважимо, що, на наш погляд, поза межами досліджень залишилися такі види оглядів, необхідність у здійсненні яких може виникати залежно від слідчої ситуації, що склалась на певному етапі розслідування незаконного заволодіння ТЗ, вчинених організованими групами.

З цього приводу слід визнати слушною думку науковців, які вважають, що огляд може бути розглянутий:

- 1) як слідча (розшукова) дія;
- 2) як самостійний пізнавальний прийом, що має місце під час проведення й інших слідчих (розшукових) дій (обшуку, пред'явлення для впізнання), негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій (тимчасового вилучення майна (ст. 176 КПК України), заходів забезпечення кримінального провадження (наприклад, затримання особи – ст. 131, ст. ст. 207-213 КПК України) [12, с. 327-328].

На думку опитаних респондентів (79 %), особливості проведення оглядів під час розслідування злочинів цієї категорії залежать від об'єктів огляду. Думки проанкетованих практичних працівників свідчать, що, залежно від об'єкту, особливості проведення мають такі види огляду:

- 1) огляд місця події, де ТЗ незаконно заволоділи;
- 2) огляд місця виявленого під час розслідування (розшуку) ТЗ;
- 3) безпосередній огляд ТЗ, яким незаконно заволоділи, виявленого під час розслідування (розшуку ТЗ);
- 4) безпосередній огляд комплектуючих частин і механізмів ТЗ, яким незаконно заволоділи, що були виявлені під час розслідування (розшук ТЗ);
- 5) огляд місця зберігання («відстою», стоянки, (гараж, або гаражні кооперативи, занедбанні склади, сараї, приватне подвір'я та інші володіння особи тощо) злочинцями ТЗ, яким незаконно заволоділи;
- 6) огляд місця розукомплектування ТЗ, яким незаконно заволоділи;
- 7) огляд вантажу (товару, речей, цінностей, документів та ін.), який став безпосереднім предметом посягання;

8) огляд місця продажу ТЗ, яким незаконно заволоділи, або його частин (ринок, лісосмуга, офіси, СТО тощо);

9) огляд комп'ютерної техніки (за допомогою якої відбувався вихід в мережу Інтернет з метою продажу ТЗ або його частин та агрегатів чи яка використовувалась під час підготовки або вчинення викрадення ТЗ);

10) огляд технічних засобів, за допомогою яких здійснювалося проникнення в ТЗ;

11) огляд документів, які використовувались з метою підготовки, вчинення і приховування слідів злочину, а також реалізації (продажу) ТЗ (свідомство про реєстрацію ТЗ, довіреність, довідка-рахунок) та ін.

Враховуючи те, що доказування за даною категорією справ викликає певні ускладнення, оскільки крім головної мети «розкриття злочину» перед слідчим стоїть додаткова - доказування ознак, які вказують на його вчинення саме організованою групою, слід відзначити, що проведення зазначених видів огляду саме і сприяють отриманню: а) необхідних слідів, які вказують на підготовку до вчинення нових злочинів; б) слідів, які вказують на інші факти вчинення організованою групою незаконних заволодінь ТЗ, та ін. Тобто результати проведення зазначених видів огляду сприяють доказовому закріпленню ознак організованої групи, наприклад:

- попередню зорганізованість у спільне об'єднання для вчинення заволодінь транспортними засобами;
- тривалість злочинної діяльності групи;
- домовленість і готовність до вчинення злочинів кожним із учасників організованої групи та отримання матеріальних благ від такої діяльності;
- розподіл грошових коштів, здобутих злочинним шляхом між членами організованої групи [19].

Крім зазначених об'єктів, під час розслідування незаконних заволодінь ТЗ, безперечно виникає необхідність оглядати і інші (наприклад, огляд трупа, огляд живої особи (освідування) тощо).

Слід відзначити, що інші види слідчого огляду також мають значення для вилучення слідів, засобів учинення злочину та інших предметів, що можуть бути речовими доказами, а також котрі мають значення для відновлення картини вчиненого злочину та визначення ознак організованості групи осіб, які вчинюють даний вид злочину, однак, організаційно-тактичні питання їхнього проведення на противагу вище нами зазначеним не відрізняються особливостями, котрі ще не були досліджені у працях науковців, що здійснювали науковий пошук як в загальній теорії криміналістики, так і в окремих криміналістичних теоріях.

Кожен із виділених нами видів відповідає загальним завданням, які до них ставляться, а саме:

- виявлення слідів злочину і інших об'єктів, що можуть бути залучені до матеріалів кримінального провадження як речові докази;
- з'ясування обстановки злочину;
- виявлення інших обставин, які мають значення для кримінального

провадження;

– відображення (фіксація) у протоколі та додатках до нього усіх дій слідчого та виявлених обставин.

Огляд через особливості застосовуваних методів пізнання має подібні риси із деякими іншими слідчими (розшуковими) діями, наприклад, зі слідчим експериментом чи обшуком, але у той же час принципово відрізняється від них за процесуальною природою, тактикою проведення. Сутність огляду полягає у тому, що слідчий за допомогою методів пізнання упевнюється в існуванні і характері фактів, які мають доказове значення.

При проведенні огляду, слідчий не тільки спостерігає, але й проводить різні вимірювання і обчислення, порівнює об'єкти, що спостерігає, як між собою, так й з іншими об'єктами і явищами, у визначених межах проводить експерименти з досліджуваними об'єктами і, нарешті, фіксує, шляхом обов'язкового опису і за допомогою інших методів криміналістичної фіксації, технічних засобів, все те, що знайшли та виявили. Результати сприйняття об'єктів, що оглядаються, необхідно піддавати логічній обробці з метою встановлення їх зв'язку із розслідуваною подією, іншими фактичними даними [12, с. 327-328].

Інакше кажучи, результати огляду багато у чому визначають весь процес розслідування і реалізацію у цих цілях можливостей оперативно-розшукової діяльності.

Висновки. Підсумовуючи, слід зазначити, що працівники слідчих підрозділів Національної поліції України під час проведення слідчого огляду при розслідуванні незаконних заволодінь транспортними засобами мають намагатись виявити максимальну кількість слідів злочину, дотримуючись вимог що ставляться до проведення огляду місця події. Як наслідок буде зменшена кількість можливих помилок й прорахунків з боку слідчого та інших учасників слідчого огляду, підвищено якість та результативність проведення цієї процесуальної дії.

Бібліографічні посилання

1. *Комаринец Б. М.* Руководство по осмотру места преступления. 1-ая книга. Следы и вещественные доказательства на месте преступления / Б. М. Комаринец, Б. И. Шевченко. – Главное управление РК милиции НКВД СССР. - М., 1938. – 272 с.
2. *Хижняк Д. С.* Осмотр места происшествия: учебное пособие / Д. С. Хижняк. – Саратов: научная книга, 2005. – 80 с.
3. *Шепітько В. Ю.* Криміналістична тактика (системно-структурний аналіз) : [монографія] / В. Ю. Шепітько. – Харків : Харків юридичний, 2007. – 432 с.
4. *Винберг А. И.* Криминалистика / А. И. Винберг. – М., 1959.
5. *Борідько О. А.* Тактика слідчих оглядів : навч. посібник / О. А. Борідько, К. В. Парасочкіна, Г. О. Пономаренко. – Херсон : Видавець Чуев С. М., 2006. – 72 с.
6. Осмотр места происшествия : Практическое пособие / Под ред. А.И. Дворкина. - М.: Юристъ, 2001. – 336 с.
7. *Снігер'юв О. П.* Умисні вбивства. Попередження та розкриття : [практ. посібник] / О. П. Снігер'юв, В. В. Матвійчик, Д. Й. Никифорчук. – К. : КНТ, 2005. – 100 с.
8. *Мухин Г. Н.* Криминалистика : учеб. пособие / Г. Н. Мухин, Д. В. Исютин-

Федотков. – Минск : Акад. МВД Респ. Беларусь, 2009. – 227 с.

9. *Лускатов О. В.* Особливості розслідування нерозкритих злочинів минулих років : лекція / О. В. Лускатов. – Дніпропетровськ : Юрид. акад. М-ва внутр. справ, 2003. – 36 с.

10. *Шепітько В. Ю.* Криміналістична тактика (системно-структурний аналіз) : [монографія] / В. Ю. Шепітько. – Харків : Харків юридичний, 2007. – 432 с.

11. *Ищенко Е. П.* Криминалистика : учебник / Е. П. Ищенко, А. А. Топорков ; под ред. Е. П. Ищенко. – М. : Юридическая фирма «КОНТРАКТ» : ИНФРА-М, 2005. – 748 с.

12. Криміналістика [текст] : підручник. / В. В. Пясковський, Ю. М. Черноус, А. В. Іщенко, О. О. Алексеев та ін. – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 544 с.

13. *Хижняк Д. С.* Осмотр места происшествия: учебное пособие / Д. С. Хижняк. – Саратов: научная книга, 2005. – 80 с.

14. *Скибин С. Н.* Особенности расследования угонов и краж автомобилей или иных транспортных средств : дисс. на соискание уч. степени канд. юрид. наук : 12.00.09 / Скибин Сергей Николаевич. - М., 2007. – 173 с.

15. *Сухов С. Н.* Расследование преступлений, связанных с криминальным автобизнесом : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Уголовный процесс ; криминалистика и судебная экспертиза ; оперативно-розыскная деятельность» / С. Н. Сухов. – Нижний Новгород, 2007. – 22 с.

16. *Мишуточкин А. Л.* Осмотр места происшествия по делам о кражах автотранспортных средств, совершаемых организованными преступными группами / А. Л. Мишуточкин [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.alexmishut.com/publ/1-1-0-10.

17. *Садовенко С. Н.* Осмотр места угона автотранспортного средства, совершенного несовершеннолетними, места его обнаружения и прилегающей территории / С. Н. Садовенко // Вестник Северо-Кавказского гос. тех. ун-та. – 2010. – № 4 (25). – С. 175-178.

18. *Патрелюк Д. А.* Розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, вчинених неповнолітніми : навч. посібник / Д. А. Патрелюк. – Дніпропетровськ : ФОП Лопатніков С. Г., 2012. – 221 с.

19. Кримінальне провадження 1/753/25/15 // Архів Дарницького районного суду м. Києва.

Лютый В.В. Проблемные вопросы следственного осмотра при расследовании незаконных завладений транспортными средствами, совершенных организованными группами. Научная статья посвящена особенностям расследования незаконных завладений транспортными средствами, совершенных организованными группами. В результате анализа правовой базы, а также, с учетом мнений ученых и практиков, исследованы организационно-тактические особенности следственного осмотра при расследовании данного вида преступлений. Особое внимание автор уделяет видам объектов следственного осмотра, что в свою очередь определяет тактические особенности тактики его проведения.

Ключевые слова: досудебного расследование, незаконное завладение транспортным средством, осмотр, организованная группа, следователь, тактика.

Lyuty V.V Problems of examination during investigation of the illegal taking vehicles, committed by organized groups. The scientific article deals with peculiarities of the investigation of the illegal taking vehicles, committed by organized groups.

The analysis of the legal framework and also taking into account the views of scientists, the article highlights the organizational and tactical features of the investigative inspection in the investigation of illegal taking vehicles, committed by organized criminal groups. Special attention was paid to the types of objects of investigation examination, which in turn defines tactical features of the meeting. The author emphasizes that to define the characteristics of an organized group (for example, prior sorgentone in a common Association to make taking vehicles; duration of criminal activity; an agreement and a willingness to commit crimes of each participant of the organized group and receiving material benefits from such activities; the

members of an organized group) are important types of inspections: the inspection of the scene, where illegally seized the vehicle; inspect vehicles detected during the investigation or investigation; close inspection of the object, which illegally took control identified during the pre-trial investigation; close inspection of component parts and mechanisms, which illegally seized; inspection of storage areas («sludge», Parking (garage or garage cooperatives, casting warehouses, sheds, private farms and other property, and the like) criminals of the vehicle, which illegally seized; inspection of cargo (goods, belongings, valuables, documents), which became the direct subject of abuse of perpetrators; the examination of the place of sale of the vehicle, which is illegally seized, or parts of it (market, forest, offices, workshop; inspection of computer hardware (with which access to the Internet, with the purpose of selling motor vehicles or their parts and aggregates or used during the preparation or Commission of crime); inspection of the technical means by which it has been penetration into the vehicle; inspection of documents used by criminals for the purpose of preparation, commit and conceal crimes, as well as the realization (sale) of the vehicle (registration certificate, power of attorney, bill of sale) and so on.

Keywords: pre-trial investigation, illegal possession of a vehicle, inspection, organized group, investigator, tactics.

Надійшла до редакції 24.03.2016

Мельниченко С.П.

здобувач

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

УДК 343.985

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, УЧИНЕНИХ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Стаття присвячена вирішенню питань пов'язаних із визначенням об'єктів пошуку під час підготовки до проведення обшуку при розслідуванні злочинів, вчинених із використанням вогнепальної зброї. Автор приходить до висновку, що у деяких випадках на підготовчому етапі до проведення обшуку наявність об'єкта пошуку зумовлюється метою здійснення цієї слідчої (розшукової) дії, тому в окремих випадках об'єкти пошуку, з урахуванням таких обставин як проведення тактичної операції «Допущення обшуку з негативним результатом», можуть бути взагалі відсутніми.

Ключові слова: вибуховий пристрій; вогнепальна зброя; обшук, об'єкт пошуку, підготовчий етап, слідча (розшукова) дія.

Постановка проблеми. Розслідування злочинів обґрунтовано належить до одного зі специфічних та складних видів правоохоронної діяльності. В умовах високого рівня злочинності, і в першу чергу найбільш суспільно-небезпечних форм її прояву, перед ученими-юристами та працівниками правоохоронних органів постає завдання розробки нових технологій і застосування новітніх наукових досягнень під час розслідування взагалі і провадження окремих слідчих (розшукових) дій зокрема. Особливе місце серед